

A TANTÁRGY ADATLAPJA
Szemiotika és nyelvtudomány
Egyetemi tanév: 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Szemiotika és nyelvtudomány			A tantárgy kódja	LLM6002
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Huszthy Bálint egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Dimény Hajnalka egyetemi tanársegéd				
2.4. Tanulmányi év	3	2.5. Félév	2	2.6. Értékelés módja	V
				2.7. Tantárgy típusa	DF

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	48	melyből: 3.5 előadás	24	3.6 szeminárium/labor	24
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					24
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					18
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					8
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					-
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					48
3.8. A félév összóraszám					96
3.9. Kreditszám					4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Előadóterem, laptop, vetítő
---	-----------------------------

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	Szemináriumi terem, számítógép, vetítő, internet, interaktív választbeküldő program (Mentimeter/Slido/Quizizz vagy más), hangszóró.
--	---

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1 Az általános nyelvészeti fogalmak adekvát használata Interdiszciplináris kitekintés a humán tudományok specifikus módszereire Probléma-megbeszélés, okszerű érvelés
Transzverzális kompetenciák	CT2 Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás. CT3 Egyéni kutatási projektek megtervezése s kivitelezése.

6.2. Tanulási eredmények

Ismeretek	A hallgató ismeri a szemiotika alapfogalmait és leggyakoribb vizsgálati témáit.
Képességek	A hallgató képes nyelvi és nem nyelvi jelenségek szemiotikai vizsgálatára.

és Felelősség önállóság	A hallgató képes szemiotikai szempontokat érvényesíteni és önállóan megfigyelni és elemezni különféle jelenségeket.
-------------------------------	---

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A hallgatók érdeklődésének felkeltése a nyelvészet modern elméletei iránt, az interdiszciplináris szemlélet kialakítása
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- A hallgatók megismertetése a szemiotika általános problémáival, röviden a történetével, majd részletesebben a szimbólumok természetével, a jelekhez való viszonyukkal, különböző formáikkal és szerepükkel az emberi viselkedés egészében. - A korábbi tanévekben tanultak integrálása egy nagyobb egységbe. - Interdiszciplináris betekintés a nyelvi jelek és más jelenk összefüggéseibe.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Nyelv és gondolkodás „se veled, se nélküled”-kapcsolata (Összefügg-e a gondolkodás és a nyelv? Érvek pro és kontra; állati és emberi kommunikáció különbségei)	előadás, kritikai problémafelvetés, érvelés	
2. Jel és jelentés a mindennapi életben (Kultúrantropológiai megközelítés, jelek konvencionáltsága vs. jelek motiváltsága; jeltípusok, jelrendszerek; művészet- és társadalomszemiotika)	előadás, vita, magyarázat, kérdések	
3. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/1. Szemiotika és hangtan	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
4. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/2. Szemiotika és alaktan	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
5. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/3. Szemiotika és mondat	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
6. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/4. Szemiotika és jelentés	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
7. Szemiotika és a szókészlet (Alapszókincs, jövevényszavak, belső keletkezésű szavak, hogyan alakul ki a szavak jelentése? hogyan változik a jelentés? hamis barátok, szemiotika és névtan)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
8. A szemiotika tudománnyá formálódásának története/1. (Ókor–XIX. sz.; Platón, Arisztotelész, Locke, Peirce, Saussure)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	

9. A szemiotika tudománnyá formálódásának története/2. (Strukturalizmus; Saussure újdonságai, Jakobson, Trubetzkoy, Bloomfield, Sapir; mélyszerkezet és felszíni szerkezet)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
10. A generatív és a kognitív nyelvszemlélet (Chomsky és követői vs. Lakoff és követői)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
11. Jel és jelentés korunk kurrens nyelvelméleteiben (Különös tekintettel az optimalitáselméletre)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
12. Irodalom és nyelvtudomány szemiotikai összefüggései (Hangszimbolika, trópusok, kapcsolódó jelentéstársítások...)	előadás, magyarázat, kérdések	
Bibliográfia Kenesei István (szerk.): <i>A nyelv és a nyelvek</i> . Budapest, Akadémiai Kiadó, 2012. (1. fej.: Állati kommunikáció – emberi nyelv 17–42.; 2. fej.: A jelek 43–65.; 7. fej.: Jelentések 142–164.; 15. fej.: Beszéd és gondolkodás 349–371.) David Crystal: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris Kiadó, 2003. (4. fej.: A nyelv funkciói 21–24.; 5. fej.: Nyelv és gondolkodás 25–28.; 13. fej.: Nyelvi szintek 108–110.; 14. fej.: Nyelvtipológia és univerzálék 111–113.; 17. fej.: Szemantika 132–142.; 21. fej.: Pragmatika 159–162.; 30. fej.: Hangszimbolika 222–224.; 65. fej.: Nyelvészet 502–513.) Kiefer Ferenc: <i>Jelentéselmélet</i> . Budapest, Corvina Kiadó, 2007. (1. fej.: A jelentés leírásának módjai 4–28.; 2. fej.: Szemantika vagy pragmatika? 29–55.; 4. fej.: A prototípuselmélet és a kognitív szemantika 84–114.) Tolcsvai Nagy Gábor: <i>Bevezetés a kognitív nyelvészetbe</i> . Budapest, Osiris Kiadó, 2013. (Közösen kiválasztott részletek.)		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A nyelvhasználat mint jel Ajánlott olvasmány: Balázs Sándor: <i>Hungaropesszimizmus</i> . Kolozsvár, Kriterion, 2013. Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: Mennyire beszél más nyelven falu és város? In: Uők (szerk.): <i>„Jelbeszéd az életünk”. A szimbolizáció története és kutatásának módszerei</i> . Osiris–Századvég, 592–602. További ajánlott olvasmány: Umberto Eco: <i>A tökéletes nyelv keresése</i> . Atlantisz Könyvkiadó, 1998.	Beszélgetés	
2. Szimbólum. Egy problematikus terminus Ajánlott olvasmány: Raymond Firth: A „szimbólum” jelentése. In: Hoppál Mihály – Niedermüller Péter (szerk.): <i>Jelképek–Kommunikáció–Társadalmi gyakorlat</i> . Budapest, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1983, 187–197. Jurij Lotman: A szimbólum a kultúra rendszerében. In: Uő: <i>Kultúra és intellektus</i> . Argumentum Könyvkiadó, 2002, 78–88. Kálmán C. György: Szimbolizáció és irodalomtudomány. In: Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor (szerk.): <i>„Jelbeszéd az életünk”. A</i>	Beszélgetés, elemzés	

<i>szimbolizáció története és kutatásának módszerei.</i> Osiris–Századvég, 1995, 125–134. További ajánlott olvasmány: Dienes Valéria: A szimbolika főbb problémái. In: Gráfik Imre – Voigt Vilmos (szerk.): <i>Kultúra és szemiotika. Tanulmánygyűjtemény.</i> Akadémiai Kiadó, 1981, 15–38. Carl Gustav Jung: <i>Az ember és szimbólumai.</i> H.n., Göncöl Kiadó, 1993.		
3. A nyelvi kifejezés mint pszichológiai jel Ajánlott olvasmány: Pólya Tibor, Kovács Ildikó: Történet és érzelmi intenzitás. <i>Pszichológia</i> 31/3, (2021) 273–294. James W. Pennebaker: A stressz szavakba öntése. In: László János – Thomka Beáta (szerk.): <i>Narratívák 5. Narratív pszichológia.</i> H.n., Kijárat Kiadó, 2001, 189–205.	Prezentáció, vita, beszélgetés	Feladat: <i>Saját történet</i>
4. A reklám „nyelve”. A reklámokban használt jelek Ajánlott olvasmány: Komár Zita: Meggyőző és manipulatív befolyásolási stratégiák a reklámretorika szemszögéből: szalmabáb, hamis dilemma, személyeskedés és egyéb reto-logikai érvelési hibák tettenér(t)ése. In: Csordás Tamás – Varga Ákos (szerk.): <i>DMMD ADAPTER Tanulmányok a digitális marketing, média és design területéről.</i> Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest, 2019, 76–96. Gillian Dyer: A reklám nyelve. In: Síklaki István (szerk.): <i>Szóbeli befolyásolás II. Nyelv és szituáció.</i> Typotex, 2008, 287–304. További ajánlott olvasmány: Gravells, Jane: <i>Semiotics and Verbal Texts. How the News Media Construct a Crisis.</i> London, Palgrave Macmillan, 2017. Veszelszki Ágnes: Marketolingvisztika és a marketing szaknyelve. In: Veszelszki Ágnes – Lengyel Klára (szerk.): <i>Tudomány, technolektus, terminológia. A tudományok, szakmák nyelve.</i> Éghajlat Könyvkiadó, 2014, 321–328.	Prezentáció, vita, elemzés	Feladat: <i>Vásárolj valamit</i>
5. A hatalom nyelve Ajánlott olvasmány:	Vita, beszélgetés, elemzés	

Roger Fowler: Hatalom. In: Síklaki István (szerk.): <i>Szóbeli befolyásolás 2</i>. Budapest, Typotex, 2008, 231–254. Mártonfi Attila: Nyelv és propaganda a náci Németországban. <i>Nyelv és Tudomány</i> 2011. december 2. (https://m.nyest.hu/hirek/nyelv-es-propaganda-a-naci-nemetorszagban, 2021. febr. 15.) Kontra Miklós: Hatalom és nyelv. <i>Magyar tudomány</i> 2016/6, 651–659. (http://epa.oszk.hu/00600/00691/00153/pdf/EPA00691_mtud_2016_06_651-659.pdf, 2021. febr. 15.) További ajánlott olvasmány: Tóth Szergej: Nyelv, háború és forradalom. Utópia és valóság. In: Reményi Andrea Ágnes – Sárdi Csilla – Tóth Zsuzsa (szerk.): <i>Távlatok a mai magyar alkalmazott nyelvészetben</i>. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2016, 427–456. (http://www.jgypk.hu/jelkepter/wp-content/uploads/2015/06/T%C3%B3th_Szergej_BRASSAI_dijas_ELOADAS.pdf, 2021. febr. 17.)		
6. A film „nyelve”. Kulturális-erkölcsi értékeink vizuális megjelenítése (pl.: <i>American beauty</i> vagy más film/vizuális alkotás/jelenség) Ajánlott olvasmány: Buglya Sándor: A film formanyelve. In: Uő (főszerk.): <i>Fejezetek a filmtörténetből</i>. Magyar Független Film és Videó Szövetség. (https://www.mafsz.hu/wp-content/uploads/Fejezetek a filmtortenetbol - drBuglya Sandor.pdf, 2021. febr. 16.) [1.1-es alfejezet] Moldova Ágnes: Film, nyelv, jelrendszer. <i>Helikon</i> 1973. 19. évf., 2-3. szám, 345–347. (http://filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=7890) (2020. március 15.) További ajánlott olvasmány: Krizsán Zoltán: Filmnyelvi alapemelek. <i>Korunk</i> 1977, 3. 210–215. (http://epa.oszk.hu/00400/00458/00474/pdf/EPA00458_Korunk_1977_03_210-215.pdf, 2021. febr. 16.) Emilio Garroni: <i>Szemiotika és esztétika</i>. Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, 1979 Arthur Asa Berger: Semiotic analysis. In: Uő: <i>Media Analysis Techniques</i>. Sage Publications, 2005, 3–52.	Vita, beszélgetés, elemzés	A szeminarizáló hallgatók kérhetik egy film megnézését. Erről legalább egy héttel a szeminárium előtt értesítik a csoportot.

(https://uk.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/5171_Berger_Final_Pages_Chapter_1.pdf) (2020. március 15.) Foucault, Michel: Technologies of the Self. In: Martin H. Luther – Gutman, Huck – Hutton, Patrick H. (eds.): <i>Technologies of the Self</i>. A seminar with Michel Foucault. University of Massachusetts Press, 1988, 16–49. https://monoskop.org/images/0/03/Technologies_of_the_Self_A_Seminar_with_Michel_Foucault.pdf (2020. március 15.) Hall, Stuart: <i>Encoding and decoding in the television discourse</i>. (Media Series 7.) Centre for Cultural Studies, University of Birmingham, 1973. http://epapers.bham.ac.uk/2962/1/Hall_1973_Encoding_and_Decoding_in_the_Television_Discourse.pdf (2019. április 21.)		
7. Hétköznapi jelrendszereink I.: A fogyasztás kultúrája Ajánlott olvasmány: Ben Fine – Ellen Leopold: Mi a fogyasztói társadalom? <i>Replika</i> 14/51–52 (2005), 207–219. Ford.: Simányi Léna Simányi Léna: Bevezetés a fogyasztói társadalom elméletébe. <i>Replika</i> 14/51–52 (2005), 165–195. Don Slater: A fogyasztói kultúra körvonala. <i>Replika</i> 14/51–52 (2005), 197–205.	Prezentáció, beszélgetés	Feladat: <i>Vedd számba, mi mindened van!</i>
8. Hétköznapi jelrendszereink II.: Étkezés és 21. század (gasztroszemiotika) Ajánlott olvasmány: Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: A gasztronómiai érdeklődés szocio-kulturális okai, szemiotikai jelei. <i>Jel-kép</i> 1 (2011), 55–82. (http://real-j.mtak.hu/5606/1/JelKep_2011_1.pdf, 2022. febr. 17.) Signe Rousseau: Twitter feeding. Too much of a good thing? In: Uő: <i>Food and Social media. You are what you tweet</i>. Plymouth, AltaMira Press, 2012, 35–50. További ajánlott olvasmány: Könyves Erika (szerk.): <i>Gasztronómia és marketing</i>. Best Price tanulmánykötet. Debreceni Egyetem, 2015, 115–142. (https://core.ac.uk/download/pdf/161034421.pdf, 2021. febr. 17.)	Prezentáció, beszélgetés	

Keszeg Vilmos: Gasztronómia és emlékezet. <i>Erdélyi Múzeum</i> 2011/73, 1, 177–188. (https://tinyurl.com/ieubek56 , 2021. febr. 17.)		
9. Hétköznapi jelrendszereink III.: Az öltözködés/divat Ajánlott olvasmány: Csipes Antal: Divattükör. [Részletek] Budapest, Osiris Kiadó, 2006. [Jel-szimbólum. Munkaruha, egyenruha. Fennkölt glamour. A divat és a rockzene kapcsolata 1953–1997 között. A média és a divat kapcsolata] Alina Duduciuc: Precizări terminologice. In: Uő: <i>Sociologia modei. Stil vestimentar și dezirabilitate socială</i> . Iași, Institutul European, 2012, 60–73. Dan Podaru: Postfață – Moda în schimbare. In: Marinescu Valentina – Dan Podaru: <i>Moda, gen și identitate</i> . Bukarest, Tritonic, 2015, 271–284. Laura Nistor: Theories of fashion consumption. (Fast) fashion diffusion in the postmodern era. In: Uő: <i>Fashion as a communicative phenomenon</i> . Kolozsvár, Presa Universitară Clujeană, 2020, 41–72. További ajánlott olvasmány: Zsolt Péter: <i>Divatszociológia</i> . Budapest, Pro Die Kiadó, 2007 Dick Hebdige: <i>Subculture. The meaning of style</i> . Longon–New York, Routledge, 1979	Vita	A szeminarizáló hallgatók kijelölhetnek egy 5–15 oldalas olvasmányt, amely alapján a csoport a vitára felkészülhet. Erről legalább egy héttel korábban értesítik a csoportot.
10. Szubkultúrák jelvilága: A manele Ajánlott olvasmány: Schiop, Adrian: Cum au îngropat elitele României manelele. O poveste cu cocalari. <i>Criticat</i> 2011. 01. 25. http://www.criticat.ro/cum-au-ingropat-elitele-romaniei-manelele-o-poveste-cu-cocalari/ (2019. április 21.) <i>Manele in Romania</i> . (http://manele-in-romania.ro/ch1.php , 2019. április 21.) Pritulescu, Răzvan: Despre manele, la modul serios. <i>România liberă</i> 2017. 03. 20. (https://tinyurl.com/52ao4xk4 , 2019. április 21.)	Beszélgetés, elemzés	

További ajánlott olvasmány: Schiop, Adrian: <i>Șmecherie și lume rea. Universul social al manelelor</i> . Editura Cartier, Chișinău, 2017 Paul Hodkinson: Beavatottak és kívülállók. <i>Replika</i> 14/53 (2005), 145–158.		
11. Nyomaink (azaz jeleink) a digitális térben Ajánlott olvasmány: Fehér Katalin: Milyen stratégiák mentén épül fel a digitális identitás? <i>Médiakutató</i> 2014, 15. évf., 2. szám, 139–154. (http://epa.oszk.hu/03000/03056/00055/pdf/EPA03056_mediakutato_2014_nyar_139-154.pdf , 2020. március 15.) Tószegi Zsuzsanna: A Web 2.0 és az online identitás. <i>Könyv és nevelés</i> 2013/1. (https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-web-20-es-az-online-identitas , 2021. febr. 16.) További ajánlott olvasmány: Törőcsik Mária: <i>Self-marketing. Személy és marketingkapcsolatok</i> . Akadémiai Kiadó, 2017.	Vita, beszélgetés, prezentáció	
12. A szemiotika megkérdőjelezése. Van-e létjogosultsága a szemiotikának mint tudománynak? Ajánlott olvasmány: Molnár Miklós: Bevezetés a semmiológiába. <i>Magyar Nemzet</i> 2007. október 13. Drive: https://drive.google.com/drive/folders/1tLdQ-POCgRSGj2Tzf4A9iXUGXxCxye-B?usp=sharing . Horányi Özséb – Szépe György: Bevezetés (az első kiadáshoz). In: Uők (szerk.): <i>A jel tudománya. Szemiotika</i> . (Második, bővített kiadás.) General Press, 2004, 13–15. Drive: https://drive.google.com/drive/folders/1tLdQ-POCgRSGj2Tzf4A9iXUGXxCxye-B?usp=sharing . Miklós Pál: Mire jó a szemiotika? <i>Literatura</i> 3. évf. 25. szám (http://real-j.mtak.hu/1428/1/LITERATURA_1974.pdf , 2021. febr. 16.)	Vita	
Könyvészet: Az egyes szemináriumi témáknál felsoroltak. További olvasmányokért forduljon a felelős oktatóhoz.		

A szemináriumokon a hallgatók vitaindítót vagy beszélgetést készítenek elő és vezetnek le a választott témából.
A követelményeket és az értékelési szempontokat lásd a Teams-csoportban, ill. az első szemináriumon.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy tartalmában és módszereiben megfelel annak a korszerű társadalomtudományi szemléletnek, amely szerint a világ egyetemeken az ilyen jellegű tárgyakat oktatják, és biztosítja a hallgatóknak azt a tudást, amelyre akár a közoktatásban, akár a tudományos kutatásban a későbbiekben szükségük lehet.

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	- A megbeszélte jelenségek ismerete. - Széleskörű rálátás a nyelvtudomány szemiotikai problémáira. - A szakirodalom értő olvasása. - A szakirodalom kritikus olvasása. - A megjelölt témának az olvasmányok alapján való egyéni továbbgondolása. - Pontos, szakszerű prezentáció/vitaindító/stb.	Írásbeli vizsga	50%
10.5 Szeminárium / Labor	- Aktív részvétel. - A szemináriumi feladatok elkészítése. - A tárgyalt jelenségek kreatív, kritikus szemlélete.	Szemináriumi vitaindító/prezentáció/stb. – 50%	50%

10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

A vizsgán való részvétel feltételei:

- legalább 5-ös minősítés a szemináriumi tevékenységen
- a szemináriumi feladatok elkészítése az órán való részvétel feltétele
- jelenlét legalább 9 szemináriumon (a szemináriumok 75%-án)
- a szemináriumok és az előadás anyagából külön-külön is átmenő jegyet kell szerezni

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							

Kitöltés időpontja:
2025.01.27.

Előadás felelőse:
Husztly Balazs

Szeminárium felelőse:

Dimény

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.01.30.

Intézetigazgató:

Benedek Árpád

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása